

установи), органу нагляду (який може бути або не бути складовим підрозділом центрального банку) і казначейства (звісно, якщо це повнофункціональне казначейство у класичному його розумінні). Трьохсторонній комітет також має взяти на себе всю повноту відповідальності за використання ним інструментів антикризового управління: надання - у виключних випадках - кредитних ресурсів (кратко- та середньострокових) у розпорядження центрального банку і комерційних банків, використання державних коштів для часткової або повної рекапіталізації банківського сектору і, якщо потрібно, створення ліквідаційних структур по роботі з так званими «токсичними активами».

Також, на нашу думку, критичним є визначення правила пропорційності участі у витратах з фінансового втручання між центральним банком, фондом страхування депозитів (якщо він виступає як автономний учасник, що надзвичайно важливо) і казначейством (з класичними функціями). Для запобігання появі конкурентних перекручень між банками, участь у фонді страхування депозитів повинна фінансуватися апріорно через сплачувані фінансовими інститутами страхові премії, величина яких має визначатися відповідно до системного ризику. Так само і при кредитуванні проблемних інститутів центральним банком: позики які ним видаються мають бути пріоритетними за порядком погашення, і, звісно, забезпеченими. За умов банківської кризи, як і будь якої іншої кризи, завжди краще мати наперед розроблений перелік заходів, що мають бути реалізовані і перелік осіб відповідальних за реалізацію цих засобів, ніж вирішувати ці питання в останній момент під тиском обставин.

Література: 1. Davies H. Global Financial Regulation: The Essential Guide / H. Davies, D. Green – Stockport, Cheshire, UK: MPG Books Group, UK, 2008. - 289 с. – ISBN 978-07456-4350-2 2. Rosenbluth, Frances M., and Ross Schaap. The domestic Politics of Banking Regulation// International Organization – 2003. - Т. 57, №2 - С.307-336. [Електронний ресурс]// Сайт Cambridge journals. - Режим доступу: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=147804>

*Підгурська О.І.,
аспірант кафедри фінансів Університету банківської справи
Національного банку України,
м. Київ, Україна*

СТАБІЛІЗАЦІЙНИЙ ФОНДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У світі існує достатньо велика кількість країн, в яких основна частина доходів бюджету формується за рахунок експорту сировинних товарів, таких як нафта і нафтопродукти, газ, чорні та кольорові метали та ін. Таким чином, в вище згаданих країнах доходи бюджету в основному визначаються світовою кон'юнктурою цін на експортовані ресурси, ціни на дані категорії товарів надзвичайно нестабільні і можуть бути прогнозовані лише з невеликою точністю [1, с.38]. Як наслідок, в таких країнах кон'юнктура цін на експортовані товари зазвичай визначає ситуацію в національних економіках. Крім того, в таких країнах спостерігається занепад галузей не пов'язаних з видобутком та експортом енергоносіїв та ревальвація грошової одиниці. Даний ефект має назву «голландська хвороба», він добре знайомий в таких країнах як Голландія, Саудівська Аравія, Кувейт, ОАЕ та Росії. Великий профіцит поточних операцій платіжного балансу призводить до зростання номінального курсу грошової одиниці, як наслідок знижується конкурентоздатність економіки. Інтервенції по вилученню надлишкової валюти на ринку призводять до зростання грошової маси через емісійні процеси, чого економіка не потребує. Результатом цього є дисбаланс грошово-кредитної політики, прискорення інфляції та девальвація. Окрім цього необхідно відзначити можливу неефективність грошових витрат отриманих від експорту нафти, а також проблему не відновленості природних ресурсів.

Вирішення вищезгаданих проблем знайшли країни-експортери природних ресурсів у створенні стабілізаційних фондів. Створення стабілізаційних фондів реалізується за для зниження залежності макроекономічної та бюджетної політики від коливань цін на енергоносії. Акумулявання експортних коштів в стабілізаційному фонді є дієвим інструментом протидії «голландській хворобі». Прийнято вважати, що уряди таких країн мають можливість скористатися періодами високих цін на енергоносії для накопичення надлишкових доходів, щоб

використовувати їх у несприятливі періоди для підтримки реального рівня витрат державного бюджету та погашення зовнішнього боргу, або після виснаження природних копалин.

До кінця 2012-го р. стабілізаційні фонди або їх аналоги діяли в 60 країнах та регіонах країн [2]. Найвні в різних країнах світу державні фонди фінансових ресурсів, сформувався за рахунок «надлишкових» (рівень «надлишковості», визначається національним законодавством) доходів бюджету чи надходжень від експорту природних ресурсів. Надходження значних доходів від експорту природних ресурсів у бюджет країни зазвичай ставить перед її урядом два головних взаємозалежних питання. Перше пов'язане з вичерпанням даного джерела доходів - звідки в подальшому брати кошти на державні витрати. Друге питання безпосередньо пов'язане з першим - як знизити залежність державних доходів і витрат (і в цілому внутрішнього попиту) від різких і непередбачуваних стрибків світової ціни на природні ресурси.

Зі світового досвіду відомо, що позитивних результатів в економіці досягали тільки ті країни, які разом із створенням фондів обмежували обсяг видатків бюджету, наприклад забезпечували збереження витрат у реальному вираженні на постійному рівні або нарощували їх лише в міру збільшення обсягу ВВП (тобто за рахунок доходів, пов'язаних з приростом економіки, а не з підвищенням цін на сировину), або вводили "бюджетні правила": обмежували розмір дефіциту бюджету, державних запозичень, регулювали рівень державного боргу. З іншого боку, країни, які при створенні стабілізаційних фондів пішли по шляху збільшення витрат бюджету, порушуючи тим самим принцип лімітування грошової пропозиції, зіткнувшись з раптовим погіршенням зовнішньоекономічної кон'юнктури, не змогли профінансувати зростаючий обсяг бюджетних зобов'язань.

Крім раніше визначених ризиків, пов'язаних з різким падінням цін на енергоносії, економічно невиправдане нарощування витрат бюджету в період високих цін знижує якість державного управління, стримує проведення структурних реформ. Спокуса збільшити витрати призводить до погіршення якості планування й виконання бюджету, яке виражається в необґрунтованому зростанні цін під час укладання державних контрактів, у застосуванні неринкових методів підтримки реального сектору, в недостатньому опрацюванні механізмів фінансування, послабленні процедур звітності та контролю.

Враховуючи вищевикладене, стратегію бюджетних витрат слід будувати не на поточних оцінках цінової кон'юнктури на ринках сировини, а виходячи з довгострокового тренду. Довгострокова стратегія бюджетної політики повинна враховувати ризики як низьких, так і дуже високих цін на нафту.

Література: 1. Казакевич А.П. Стабилизационные фонды как особая категория участников рынка ценных бумаг / П.А. Казакевич // Финансы и кредит. – 2007. – № 29. – С.38-45 2. Офіційний сайт з дослідження Фондів суверенного добробуту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.swfinstitute.org/>

*Проказа Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЛНУ ім. Тараса Шевченка,
м. Луганськ, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКА ПОДАТКОСПРОМОЖНОСТІ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Відповідно до Постанови КМУ від 8 грудня 2010 р. №1149 [1] про деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів, розрахунок обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетами місцевого самоврядування, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласним та районними бюджетами, передбачених статтею 66 Бюджетного кодексу України, проводиться шляхом застосування індексу відносної податкоспроможності відповідної адміністративно-територіальної одиниці, що визначається на основі звітних даних про фактичні надходження відповідних податків і зборів (обов'язкових платежів) до таких бюджетів за три останні бюджетні періоди (базовий період), що передують рокові, в якому формуються показники бюджету на планований бюджетний період. При цьому враховуються втрати закріплених доходів у базовому періоді відповідних місцевих бюджетів унаслідок надання